

УДК 378.016:811.124

DOI <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2026.1.16025>

Іванна Ворона

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4038-5836>

Галина Паласюк

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0754-6394>

Тетяна Саварин

ORCID <https://orcid.org/0009-0006-2969-3471>

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ivanna Vorona, Halyna Palasyuk, Tetiana Savaryn

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University of the Ministry of Health of Ukraine

APPROACHES TO DEVELOPING LEARNING MOTIVATION FOR STUDYING THE LATIN LANGUAGE IN MEDICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Анотація. Статтю присвячено проблемі формування навчальної мотивації до вивчення латинської мови здобувачами вищої медичної освіти в умовах сучасного інформаційного суспільства. Обґрунтовано актуальність дослідження, зумовлену зниженням зацікавленості студентів медичних закладів вищої освіти у вивченні латинської мови, попри її фундаментальне значення для професійної підготовки майбутніх медичних фахівців. Латинська мова розглядається як інструментально-понятійна основа медичної термінології, що забезпечує свідоме засвоєння анатомічної, клінічної та фармацевтичної лексики, а також сприяє формуванню загальної мовної й професійної компетентності.

У статті здійснено аналіз наукових підходів до трактування поняття «навчальна мотивація», визначено її роль у процесі опанування мовних дисциплін та акцентовано увагу на перевагах внутрішньої мотивації як чинника підвищення ефективності навчальної діяльності. Висвітлено особливості мотиваційної сфери здобувачів вищої медичної освіти на початкових етапах навчання та окреслено причини недостатнього усвідомлення ними практичної значущості латинської мови. Основну увагу зосереджено на пошуку й обґрунтуванні шляхів формування позитивної навчальної мотивації до вивчення латини. Запропоновано комплекс методичних прийомів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів, зокрема інтеграцію навчального матеріалу з фаховими дисциплінами, використання творчих та ігрових завдань, роботу з латинськими афоризмами, етимологічний аналіз медичних термінів, а також залучення здобувачів освіти до наукової й позааудиторної діяльності. Обґрунтовано доцільність застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та онлайн-платформ у процесі навчання латинської мови як ефективного засобу підвищення інтересу та залученості студентів.

Наголошено на важливій ролі викладача у формуванні мотивації до вивчення латинської мови, зокрема його професійній компетентності, педагогічній гнучкості та здатності демонструвати практичну цінність дисципліни для майбутньої професійної діяльності. Зроблено висновок, що цілеспрямоване формування стійкої навчальної мотивації є необхідною умовою підвищення якості мовної та професійної підготовки майбутніх медичних працівників.

Ключові слова: латинська мова; навчальна мотивація; внутрішня мотивація; вища медична освіта; медична термінологія; професійна підготовка; методика викладання; інформаційно-комунікаційні технології.

Abstract. The article addresses the problem of developing learning motivation among medical students for studying the Latin language in the context of the modern information society. The relevance of the study is demonstrated learning Latin, despite its fundamental importance for the professional training of future medical specialists. Latin is regarded as the instrumental and conceptual foundation of medical terminology, ensuring the conscious acquisition of anatomical, clinical, and pharmaceutical vocabulary and contributing to the development of general linguistic and professional competence. The article analyzes scholarly approaches to interpreting the concept of “learning motivation”, determines its role in the process of mastering language disciplines, and emphasizes the advantages of intrinsic motivation as a factor in enhancing the effectiveness of educational activities. The peculiarities of the motivational sphere of medical students at the initial stages of study are illustrated, and the reasons for their insufficient awareness of the practical significance of the Latin language are outlined. The main attention is placed on identifying and substantiating ways to form positive learning motivation for studying Latin. A set of methodological techniques aimed at activating students’ cognitive activity is proposed, including the integration of educational material with professional disciplines, the use of creative and game-based tasks, work with Latin aphorisms, etymological analysis of medical terms, as well as the involvement of students in research and extracurricular activities. The

expediency of applying modern information and communication technologies and online platforms in the process of learning Latin is explained as an effective means of increasing students' interest and engagement. The important role of the teacher in developing motivation to study the Latin language is emphasized, particularly the teacher's professional competence, pedagogical flexibility, and ability to demonstrate the practical value of the discipline for future professional practice. It is concluded that the purposeful formation of sustainable learning motivation is a necessary condition for improving the quality of both linguistic and professional training of future medical specialists.

Key words: Latin language; learning motivation; intrinsic motivation; higher medical education; medical terminology; professional training; teaching methodology; information and communication technologies.

Вступ. Дисципліни «Латинська мова» і «Латинська мова та медична термінологія» є невід'ємними складниками підготовки фахівців сфери медицини. Латинська мова є інструментально-понятійною базою для фахових дисциплін та закладає основи для подальшого свідомого сприйняття медичної термінології в рідній та англійській мовах. Натепер, в епоху інформаційного суспільства, актуальним є питання зниження зацікавленості у здобувачів вищої медичної освіти до вивчення латинської мови. І хоча латинська мова в закладах вищої медичної освіти належить до основних дисциплін і безпосередньо пов'язана з такими фаховими дисциплінами, як анатомія, гістологія, хімія, фармакологія, фізіологія, мікробіологія, клінічні дисципліни, здобувачі вважають її другорядною та не вмотивовані її вивчати. Отже, завданням сучасного викладача-предметника є знайти шляхи мотивації здобувачів вищої медичної освіти до вивчення латинської мови та розуміння її широкого застосування в майбутній професійній діяльності.

Загальнотеоретичні положення навчальної мотивації розкриті в низці досліджень, зокрема в працях В. Давидова, Д. Ельконіна, О. Леонтєва, А. Маркової, А. Реана, С. Рубінштейна, Т. Ільїної та ін. Питанням навчання латини студентів-юристів присвячено статті Р. Миленкової, Н. Дьоми, мотиваційні аспекти вивчення латинської мови студентами-ветеринарами висвітлені у працях О. Балалаєвої, І. Вакулик, Л. Вікторової, шляхи формування позитивної мотивації в майбутніх лікарів описано в роботах Н. Дерев'янченко та О. Жванія. Проте питання про шляхи формування мотивації до вивчення латинської мови здобувачами вищої медичної освіти все ще потребує детального вивчення.

Мета статті – знайти шляхи формування навчальної мотивації до вивчення латинської мови здобувачами вищої медичної освіти та обґрунтувати їх доцільність.

Теоретична частина. Нині знати латинську мову стає необхідним з огляду на розуміння значення багатьох медичних термінів без спеціального перекладу (Zhvaniia, 2022). Латинську мову включено до навчальних планів усіх закладів вищої медичної освіти. Завданням викладання курсу латини є вивчення медичних (анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних) термінів, а також розгляд латинської мови як інстру-

менту пізнання світової культури та її вплив на розвиток сучасних європейських мов.

На жаль, здебільшого розуміння здобувачами вищої медичної освіти важливості вивчення латинської мови приходить уже на старших курсах, коли під час вивчення клінічних дисциплін вони бачать, як багато латинських медичних термінів і понять використовуються в сучасній українській медичній термінології та наскільки знання хоча б основ латинської мови допомагає їх зрозуміти. Здобувачі вищої освіти на першому курсі, вивчаючи латину, ще не повністю усвідомлюють її значення. Саме тому завдання викладача розширюються – крім власне навчання, з'являється проблема пошуку шляхів мотивації здобувачів вищої медичної освіти до вивчення латини і сформуванню бажання стати компетентним фахівцем.

Мотивацію часто розуміють як внутрішню силу, що керує починаннями людей; її тісно пов'язують з поставленою метою. Поняття «мотивація» походить від, лат. дієслова *move*, що означає «рухати», «штовхати» «спонукати до дії», та пов'язане із лат. *motus* «рух, коливання, натхнення» та лат. *motivus* «рухливий» (Churakova, 2009, 160), отже, мотивація – це спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб людини (Zhvaniia, 2022). Мотивація може бути зовнішньою та внутрішньою. За наявності лише зовнішньої мотивації здобувач вищої освіти навчається лише заради оцінки, а внутрішня мотивація підкріплюється власними прагненнями до пізнавальної діяльності та є більш продуктивною. Для досягнення успіху у вивченні латинської мови потрібно знайти шляхи формування саме внутрішньої мотивації. У навчальній діяльності внутрішня мотивація співвідноситься з крацим засвоєнням вивченого матеріалу.

Успішність опанування мов значною мірою визначається рівнем навчальної мотивації. Саме вона формує внутрішній імпульс до активної діяльності та забезпечує залученість здобувачів вищої освіти в освітній процес під час аудиторної роботи. Мотивацію доцільно розглядати як сукупність позитивного ставлення до навчальної дисципліни, усвідомленого прагнення до її вивчення та готовності докладати зусиль для досягнення результату. Наявність стійкого інтересу сприяє підвищенню концентрації уваги, поглиблює сприйняття навчального матеріалу, заохочує до

його систематичного повторення, а також розширює позамовні знання студентів, що загалом сприяє розвитку їх загальної компетентності.

Зокрема, О. Балабасва вказує на необхідність пошуку ідей для підвищення студентської мотивації до вивчення латинської мови. Дослідниця зазначає, що одним зі шляхів мотивації може бути модернізація традиційних засобів навчання та використання нових, які б частково брали на себе функції викладача, не обмежували би здобувача вищої освіти в часі, необхідному для розуміння навчального матеріалу, містили би більшу кількість роз'яснень конкретних прикладів (Balalaieva, 2014, 31).

Н. Дьома стверджує, що викладач повинен сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння того, що знання латинської мови – це не стільки мета, скільки засіб, необхідна умова для розв'язання більш масштабних завдань, пов'язаних з їх професійною діяльністю, які виходять далеко за межі курсу латинської мови (Doma, 2018).

Слід підкреслити, що результативність освітнього процесу в закладах вищої освіти зумовлюється не лише особистими зусиллями здобувачів, а й діяльністю викладача як ключового елементу освітньої системи, зокрема його готовністю передавати студентській молоді актуальні знання, необхідні для майбутньої професійної діяльності. З огляду на те, що в межах освітнього процесу студент виступає динамічним і змінним суб'єктом, викладачеві важливо демонструвати гнучкість, здатність реагувати на нові інтереси й індивідуальні можливості здобувачів освіти, а також проявляти педагогічну чутливість і відкритість. У цьому контексті вважаємо за необхідне постійне професійне вдосконалення викладача, що передбачає участь у науково-методичних семінарах і вебінарах, опанування сучасних методик викладання, зокрема латинської мови, розвиток педагогічної майстерності та психологічної компетентності, відвідування занять досвідчених колег і проходження стажувань у провідних закладах вищої освіти. Оскільки процес навчання передбачає насамперед особистий приклад, викладач має володіти тими знаннями й уміннями, які прагне сформувати у студентів, адже саме через наслідування педагогів відбувається становлення світогляду здобувачів освіти.

У процесі вивчення латинської мови здобувачам вищої медичної освіти необхідна стійка внутрішня мотивація до навчальної діяльності, що направлена на потребу досягнення успіху в майбутньому (Humenna & Hantimurova, 2023). Внутрішня мотивація формується через зацікавленість здобувачів вищої освіти у вивченні мови, для цього потрібно шукати індивідуальний оригінальний підхід до викладання матеріалу, урізноманітнювати завдання та вправи. Для форму-

вання мотивації до вивчення латинської мови на заняттях можна використовувати різні методи активізації творчої діяльності: складання кросвордів на основі вивченого лексичного матеріалу; створення граматичних схем і таблиць, підготовка невеликих доповідей, презентацій з історії розвитку латинської мови або етимології медичних термінів. Позитивно впливає на формування навчальної мотивації залучення здобувачів вищої освіти до участі в олімпіаді з латинської мови, написання тез і статей з медичної термінології, виступи на студентських конференціях та конгресах. Усе це зацікавить здобувачів вищої освіти до вивчення латинської мови і мотивує до подальшого навчання та саморозвитку.

Викладання латинської мови не повинно носити абстрактний характер і бути відірваним від загальної медичної освіти. Навпаки, воно має бути тісно пов'язаним із загальним напрямком освітнього процесу і відповідати практичним потребам майбутніх медиків. Викладачу потрібно на основі прикладів показати здобувачам вищої освіти практичну необхідність вивчення латинської мови через її зв'язок з іншими медичними дисциплінами, які вони вивчатимуть на старших курсах, адже основним завданням навчання латинської мови є засвоєння латиномовного термінологічного арсеналу, який використовується в медицині і без якого неможлива підготовка майбутніх медичних працівників.

Щоби вмотивувати здобувачів вищої медичної освіти до вивчення латинської мови, викладачі з першого заняття повинні вказати переваги знання латини. Для цього потрібно навести правильні аргументи, адже: вивчення латинської мови значно прискорює процес оволодіння іншими сучасними європейськими мовами; засвоєння латинських медичних термінів допомагає сформувати термінологічну компетентність майбутніх працівників сфери медицини і полегшує використання та розуміння термінів під час вивчення клінічних дисциплін на старших курсах і в професійній діяльності; свідоме і грамотне використання анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології в професійному спілкуванні медиків можливе лише за умови, що на заняттях з латинської мови здобувачі вищої освіти отримують відповідні знання та виробляють уміння правильно вимовляти латинські терміни, розуміти їх граматичну форму і зміст, самостійно утворювати терміни; уміння використовувати латинські терміни, афоризми, сталі медичні вирази в доповідях, статтях, презентаціях значно підвищують конкурентоспроможність; знання латинської мови говорить про високий інтелектуальний і культурний рівень, загальну і фахову освіченість людини.

На заняттях з латинської мови викладач повинен звертати увагу здобувачів вищої медичної

освіти на наявність в українській та інших сучасних європейських мовах великої кількості латинізмів, які запозичилися з латини у своєму первісному вигляді, або були утворені за допомогою греко-латинських коренів та афіксів. Адже кожна сучасна інтелігентна людина у своєму мовленні використовує такі слова, як-от *студент, конкурс, екскурсія, колега, репетиція, лаборант, доцент, менталітет, консилиум* та ін.

Для зацікавлення вивчення латинської мови та основ граматики важливо використовувати афоризми, крилаті вислови, які є тематично близькими до медицини, збереження здоров'я, навчання (Kuznetsova, 2015). Для цього викладач на кожному занятті повинен записувати таку речення на дошці (чи виводити на екран за умови дистанційного навчання), пояснювати походження виразу, його значення. Важливо, щоб завжди був зв'язок між афоризмом і темою заняття, щоб одразу на прикладі звернути увагу на граматичну тему, яка вивчається, або на лексику, котра перегукується з термінами, які вивчаються на занятті. Наприклад, вивчаючи тему «Дієслово», можна звернути увагу на відомий багатьом вислів «*Natura sanat, medicus curat morbos*» (Природа зцілює – лікар лікує). За допомогою наявних тут дієслівних форм можна продемонструвати, що *Presens indicativi activi* у 3-й особі однини утворюється за допомогою додавання до основи дієслова закінчення *-t* (від інфінітиву дієслова *sanare* визначаємо основу *sana-* і додаємо особове закінчення 3-ї особи однини *-t*).

Також здобувачам вищої освіти рекомендовано виписувати в конспект ці речення, адже протягом вивчення дисципліни вони повинні вивчити напам'ять приблизно 50 крилатих висловів. За допомогою афоризмів досягається виховна мета та культурологічний підхід до вивчення латинської мови, тому що «латинські прислів'я являють собою квінтесенцію народної мудрості. У них викристалізувався багатотисячолітній досвід римського народу з різних галузей суспільного виробництва, матеріальної й духовної культури. У них віддзеркалилися побут, звичаї, уподобання, мораль, соціальні ідеали, цікаві спостереження римського народу за діяльністю людини та явищами природи, його світосприймання й погляд на життя. Вони трактують як буденні питання, так і одвічні проблеми, які хвилюють людей усіх часів, як проблеми людських взаємин, добра і зла, щастя і нещастя, любові до батьківщини тощо» (Тсymbaliuk, 1987, 7–8).

Мотивацію до вивчення термінів чи терміно-елементів можна сформувати у формі гри, використовуючи наочність. Зокрема, вивчаючи фармацевтичну термінологію на занятті «Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад, терапевтичну та фармакологічну дію препарату», як наочний матеріал інколи

можна показувати здобувачам вищої освіти самі лікарські препарати, щоб вони змогли не просто почути назву препарату, а й роздивитись правильне написання й одночасно обговорити, в якій формі існує певний препарат. Таким чином, здобувачі вищої освіти демонструють набуті попередні знання, навички роботи з підручником, конспектом. Під час вивчення теми «Структура рецепту» можна запропонувати здобувачам вищої освіти виписати рецепт у межах даних фармацевтичної задачі й обґрунтувати, на які знання граматики вони спиралися. Такі завдання стимулюють критичне мислення та аналітичні здібності студентів.

Використання сучасних інформаційних засобів навчання сприяє підвищенню зацікавленості до навчання. Це допомагає здобувачам вищої освіти краще сприймати інформацію, викладачу економить час, а також створює відкриту інтерактивну атмосферу на занятті. Для того щоб розвинути пізнавальний інтерес до вивчення латинської мови, доцільно використовувати під час освітнього процесу онлайн-платформ Kahoot! та Quizlet. Обидві платформи розраховані на роботу з лексикою, відрізняються лише принципом роботи. Працюючи на платформі Quizlet, викладач може створювати завдання для вивчення лексичного матеріалу в різних режимах роботи: картки (*cards mode*), завдання на множинний вибір (*multiple choice test mode*) та режим командної гри (*Quizlet live mode*). Зручним засобом перевірки вивчення лексичного мінімуму на кожному занятті є використання карток (*cards mode*). Викладач формує з певної теми українсько-латинський словничок, до кожного медичного терміна може додавати зображення та аудіозапис його звучання, що покращує засвоєння нового матеріалу. Завдання на множинний вибір (*multiple choice test mode*) чи тести допомагають швидко перевірити знання теоретичної частини вивченого матеріалу та засвоєння лексики. Режим командної гри (*Quizlet live mode*) дозволяє залучити всю групу до повторення лексичного матеріалу. Застосування режиму командної гри на занятті підвищує позитивну мотивацію здобувачів вищої освіти, адже допомагає у формі гри невимусно повторити необхідний лексичний матеріал (Zhvaniia, 2022).

На онлайн-платформі Kahoot! здобувач вищої освіти теж працює над вивченням лексичного матеріалу, проте вже у форматі вікторини, вибираючи індивідуальний або командний режим гри. Сама гра передбачає питання з множинним вибором відповіді та питання з відповіддю «так/ні». Робота із цими платформами дозволяє тренувати у здобувачів вищої освіти увагу, розвивати здатність помічати та виправляти помилки в термінах (Zhvaniia, 2022).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Латинська мова є важливим складни-

ком професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, оскільки забезпечує формування термінологічної компетентності та сприяє свідомому засвоєнню медичної лексики. Разом із тим на початкових етапах навчання у здобувачів вищої медичної освіти нерідко спостерігається зниження мотивації до вивчення латини, що актуалізує потребу в пошуку ефективних педагогічних підходів. Ключовою умовою успішного опанування латинської мови є формування внутрішньої мотивації, яка базується на усвідомленні її практичної значущості для майбутньої професійної діяльності. Підвищенню навчальної мотивації сприяє поєднання традиційних і сучасних методів навчання, інтеграція курсу латини з фаховими дисциплінами, використання інтерактивних форм роботи, ігрових елементів та інформаційно-комунікаційних технологій. Важливу роль у мотиваційному процесі відіграє особистість викладача, його професійна компетентність і здатність демонструвати практичну цінність латинської мови. Отже, цілеспрямоване формування позитивної навчальної мотивації є необхідною умовою підвищення якості підготовки майбутніх медичних працівників та їх професійної конкурентоспроможності. Використання сучасних онлайн-платформ на заняттях з латинської

мови дозволяє підвищити мотивацію здобувачів вищої освіти до навчання, допомагає зробити освітній процес цікавим завдяки комбінуванню різних видів роботи з матеріалом. Перспективою подальших досліджень є спроба описати використання кіно, телесеріалів і книг як інструменту підвищення мотивації до вивчення латинської мови в медичних закладах вищої освіти.

Інформація про фінансування. Автори заявляють про відсутність фінансування для проведення цього дослідження та написання цієї статті.

Інформація щодо конфлікту інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-яких реальних або потенційних конфліктів інтересів.

Внесок кожного з авторів. Іванна Ворона – розробка ідеї та формулювання мети дослідження; розробка методології та дизайну дослідження; статистичний та аналітичний аналіз даних; підготовка первинного варіанту рукопису; організаційне забезпечення виконання дослідження.

Галина Паласюк – упорядкування та підготовка даних; наукове редагування та доопрацювання тексту.

Тетяна Саварин – збір даних або проведення експерименту; наукове керівництво дослідженням.

Усі автори схвалили остаточний варіант рукопису.

References

- Balalaieva, O.Iu. (2014). Doslidzhennia motyvatsii vyvchennia latyny studentamy-veterynaramy [Research on the motivation for studying Latin by veterinary students]. *Scientific Bulletin of the National University of Natural Resources and Environmental Management of Ukraine. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, 199(2), 26–32. [in Ukrainian].
- Churakova, L.V. (2009). *Latynsko-ukrainskyi ta ukrainsko-latynskyi slovnyk*. [Latin-Ukrainian and Ukrainian-Latin Dictionary] [in Ukrainian].
- Doma, N.S. (2018) Formyvannia pozytyvnoi motyvatsii studentiv-yurystiv do vyvchennia latynskoi movy [Formation of positive motivation of law students to study Latin]. *Innovative pedagogy*, (3), 116–118. [in Ukrainian].
- Humenna, I.R. & Hantimurova, N.I. (2023). Formation of foreign students' positive motivation to study latin language in higher educational institutions. *Medychna osvita – Medical education*, (4), 52–56. DOI: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.4.13631> [in English].
- Kuznetsova, I.V. (2015). Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii do vyvchennia dystsypliny "Latynska mova ta osnovy medychnoi terminolohii" v medychnomu universyteti [Ways to increase motivation to study the discipline "Latin language and basics of medical terminology" at a medical university]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5(49), 279–285. [in Ukrainian].
- Tymbaliuk, Yu. (1987). *Latynski prysliv'ia ta prykazky : per. z lat.* [Latin proverbs and sayings: transl. from Latin] / vstupne slovo Y. Kobiv. [in Ukrainian].
- Zhvaniiia, O. (2022). Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii dlia pidvyshchennia motyvatsii zdobuvachiv osvity do vyvchennia latynskoi movy [Using interactive technologies to increase students' motivation to study Latin]. *Collection of Scientific Papers "ΛΟΓΟΣ"*, (May 20, 2022; Cambridge, United Kingdom), 144–146. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-20.05.2022.042> [in Ukrainian].

Електронна адреса для листування: voronai@tdmu.edu.ua

Дата першого надходження статті до видання: 09.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)